
**SYSTEM
PRAWA SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO**

**SAMODZIELNOŚĆ
SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO
– GRANICE I PERSPEKTYWY**

redakcja naukowa Irena Lipowicz

III

**SYSTEM
PRAWA SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO**

**SAMODZIELNOŚĆ
SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO
– GRANICE I PERSPEKTYWY**

redakcja naukowa Irena Lipowicz

III

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Autorzy

Krystian Ziemiński (rozdział 1 pkt 1.1–1.2, 1.3.2–1.3.3)

Andrzej Matan (rozdział 1 pkt 1.3.1, 1.3.4, 1.4)

Jacek Jagielski (rozdział 2)

Magdalena Małecka-Łyszczek (rozdział 3)

Wojciech Góralczyk jr (rozdział 4 pkt 4.1 i 4.5)

Mariusz Szyrski (rozdział 4 pkt 4.2–4.4)

Andrzej Kulig (rozdział 5 pkt 5.1)

Sebastian Sikorski (rozdział 5 pkt 5.2)

Teresa Mróz (rozdział 5 pkt 5.3)

Wojciech Jakimowicz (rozdział 6)

Iwona Niżnik-Dobosz (rozdział 7 pkt 7.1)

Czesław Martysz (rozdział 7 pkt 7.2)

Magdalena Tabernacka (rozdział 8)

Grażyna Szpor (rozdział 9 pkt 9.1–9.2, 9.3.1–9.3.3, 9.5)

Małgorzata Ganczar (rozdział 9 pkt 9.3.4–9.3.9)

Agnieszka Gryszczyńska (rozdział 9 pkt 9.4)

Maciej Szmigiero (rozdział 10 pkt 10.1–10.10)

Jarosław Kola (rozdział 10 pkt 10.11–10.17)

Jerzy Korczak (rozdział 11)

Jerzy Supernat (rozdział 12)

Natalia Kohtamäki (rozdział 13)

Irena Lipowicz (Podsumowanie)

Stan prawny na 2 marca 2023 r.

Recenzent
Prof. zw. dr hab. Janusz Sługocki

Sekretarz tomu
Dr Maciej Szmigiero

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-169-8

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
---------------------	----

Rozdział 1

Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego	19
--	-----------

1.1. Istota nadzoru nad samorządem, uwarunkowania konstytucyjne oraz wynikające z EKSL	25
1.1.1. Nadzór nad samorządem terytorialnym w świetle zasad ustrojowych	25
1.1.2. Istota nadzoru w zdecentralizowanym państwie prawa	26
1.1.3. Kontrola a nadzór	28
1.1.4. Nadzór w świetle postanowień EKSL	32
1.2. System środków nadzoru przyjęty przez polskiego prawodawcę	36
1.2.1. Przedmiot nadzoru	36
1.2.2. Kryteria nadzoru	38
1.2.3. Organy nadzoru	39
1.2.3.1. Kompetencje nadzorcze Prezesa Rady Ministrów jako organu nadzoru	41
1.2.3.2. Kompetencje kontrolne oraz nadzorcze wojewody	42
1.2.3.2.1. Środki kontrolne stosowane przez wojewodę	43
1.2.3.2.2. Środki nadzoru stosowane przez wojewodę	44
1.2.3.3. Kompetencje kontrolne oraz nadzorcze r.i.o. – uwagi ogólne	46
1.2.3.3.1. Środki kontrolne stosowane przez r.i.o.	46
1.2.3.3.2. Środki nadzoru stosowane przez r.i.o.	47
1.2.4. Tryb podejmowania działań nadzorczych	48
1.3. Charakterystyka środków nadzoru	50
1.3.1. Szczególne środki nadzoru zapewniające jednolitość administracji samorządowej na poszczególnych poziomach administracji samorządowej oraz rządowej – zarówno centralnej, jak i terenowej	50
1.3.1.1. Uwagi wstępne	50
1.3.1.1.1. Charakter prawny aktów zajęcia stanowiska	50
1.3.1.1.2. Akty zajęcia stanowiska w przepisach szczególnych	53
1.3.1.2. Przesłanki współdziałania	59
1.3.1.2.1. Podstawy prawne obowiązku współdziałania	59
1.3.1.2.2. Przedmiot współdziałania	61
1.3.1.2.3. Forma zajęcia stanowiska	62
1.3.1.2.4. Uzależnienie „ważności” rozstrzygnięcia organu j.s.t. od zajęcia stanowiska przez inny organ	75
1.3.1.2.5. Organy współdziałające (biernie i czynnie)	77
1.3.1.2.5.1. Organ rozstrzygający (współdziałający biernie)	77
1.3.1.2.5.2. Organy współdziałające	78
1.3.1.3. Tryb współdziałania	79
1.3.1.3.1. Termin na zajęcie stanowiska	80

1.3.1.3.2.	Domniemanie przyjęcia rozstrzygnięcia w przedstawionym brzmieniu	81
1.3.1.3.3.	Problem wypełniania luk w procedurze współdziałania	82
1.3.1.4.	Sądowa kontrola aktów zajęcia stanowiska	82
1.3.2.	Środki nadzoru dotyczące wadliwych rozstrzygnięć organów jednostek samorządu terytorialnego	85
1.3.2.1.	Stwierdzenie nieważności	86
1.3.2.2.	Stwierdzenie nieważności aktu organu j.s.t. w części	89
1.3.2.3.	Wskazanie na nieistotne naruszenie prawa	89
1.3.2.4.	Wstrzymanie wykonania aktu	90
1.3.2.4.1.	Cel i konsekwencje wtrzymania wykonalności	90
1.3.2.4.2.	Dopuszczalność wstrzymania wykonania aktu w czasie	91
1.3.2.4.3.	Przesłanki wstrzymania wykonania	93
1.3.2.4.4.	Dopuszczalność częściowego wstrzymania aktu j.s.t.	93
1.3.2.4.5.	Skuteczność nadzorczego wstrzymania wykonania aktu w czasie	94
1.3.2.4.6.	Forma wstrzymania wykonania	95
1.3.3.	Środki stosowane na wypadek zaniechania wykonywania obowiązków przez samorząd	96
1.3.3.1.	Charakterystyka ogólna środków nadzoru stosowanych w przypadku zaniechania wykonania obowiązków przez organy j.s.t.	96
1.3.3.1.1.	Wezwanie do wykonania obowiązku – istota	96
1.3.3.1.2.	Przesłanki materialne podejmowania działań nadzorczych na wypadek zaniechań organów j.s.t.	98
1.3.3.1.3.	Termin wkraczania nadzorczego na wypadek zaniechań wykonania obowiązków przez organy j.s.t.	100
1.3.3.1.4.	Określenie terminu wykonania zaniechanych działań	102
1.3.3.1.5.	Zarządzenie zastępcze – istota i konsekwencje	103
1.3.4.	Środki <i>ad personam</i> – personalne dotyczące nadzoru nad organami	104
1.3.4.1.	Uwagi wstępne	104
1.3.4.2.	Zawieszenie organów gminy oraz ustanowienie zarządu komisarycznego	106
1.3.4.2.1.	Podstawy prawne	106
1.3.4.2.2.	Przesłanki zawieszenia organów j.s.t. i ustanowienia zarządu komisarycznego	106
1.3.4.2.3.	Postępowanie nadzorcze	109
1.3.4.2.4.	Zawieszenie organów i ustanowienie zarządu komisarycznego	112
1.3.4.2.5.	Powołanie komisarza rządowego	113
1.3.4.2.6.	Prawomocność i wykonalność rozstrzygnięcia nadzorczego	115
1.3.4.2.7.	Zawieszenie organów j.s.t. i ustanowienie zarządu komisarycznego, powołanie komisarza rządowego na podstawie przepisów szczególnych	115
1.3.4.3.	Rozwiązanie organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji	116
1.3.4.3.1.	Podstawy prawne	116
1.3.4.3.2.	Przesłanki zastosowania środka	117
1.3.4.3.3.	Rozwiązanie organu stanowiącego j.s.t.	119
1.3.4.3.4.	Wyznaczenie osoby pełniącej funkcję rozwiązanych organów	119
1.3.4.3.5.	Prawomocność i wykonalność środka nadzorczego	120

1.3.4.4.	Odwołanie wójta, zarządu powiatu, zarządu województwa. Wyznaczenie osoby pełniącej funkcję wójta, zarządu powiatu, zarządu województwa	121
1.3.4.4.1.	Podstawy prawne i przesłanki	121
1.3.4.4.2.	Postępowanie	122
1.3.4.4.3.	Wyznaczenie „osoby” do pełnienia funkcji organu wykonawczego	123
1.3.4.4.4.	Prawomocność i wykonalność	124
1.4.	Kontrola sądowa działań nadzorczych jako wyraz sądowej ochrony samodzielności samorządu terytorialnego	125
1.4.1.	Uwagi wstępne	125
1.4.2.	Prawo dostępu do sądu w sprawach dotyczących aktów nadzoru nad samorządem terytorialnym	127
1.4.2.1.	Zakres działań nadzorczych podlegających kontroli sądu administracyjnego (przedmiot kontroli sądowej)	127
1.4.2.1.1.	Akty nadzoru podlegające zaskarżeniu na podstawie ustaw samorządowych	129
1.4.2.1.2.	Akty nadzoru podlegające zaskarżeniu na podstawie art. 3 § 2 pkt 7 p.p.s.a.	131
1.4.2.2.	Zdolność sądowa, zdolność procesowa	135
1.4.2.3.	Legitymacja skargowa jednostki samorządu terytorialnego	142
1.4.2.4.	Uchwała (zarządzenie) o wniesieniu skargi	146
1.4.3.	Prawo do właściwej procedury sądowej (wybrane zagadnienia)	148
1.4.3.1.	Wstrzymanie <i>ex lege</i> wykonalności nieprawomocnego aktu nadzoru	148
1.4.3.2.	Wstrzymanie wykonania aktu nadzoru	149
1.4.3.3.	Kontrola rozstrzygnięcia organu nadzoru wydanego w wyniku autokontroli	150
1.4.3.4.	Termin na wyznaczenie rozprawy, termin do rozpatrzenia sprawy	151
1.4.4.	Prawo do wyroku	153
1.4.4.1.	Podstawy uchylenia aktu nadzoru przez sąd administracyjny	153
1.4.4.2.	Rekonstrukcja wzorca legalnego (zgodnego z prawem) samorządowego aktu prawa miejscowego	155
1.4.4.3.	Prawo do wykonania wyroku sądowego	159

Rozdział 2

Kontrola administracyjna w samorządzie terytorialnym	161
2.1. Uwagi wprowadzające	162
2.2. Kontrola w samorządzie terytorialnym na tle systemu kontroli administracji i jej ogólna charakterystyka	169
2.3. Kontrola administracyjna samorządu terytorialnego sprawowana przez podmioty spoza struktur samorządu (tzw. kontrola zewnętrzna)	176
2.4. Kontrola administracyjna w ramach struktury samorządu terytorialnego (kontrola wewnątrz administracji samorządowej)	190
2.5. Kontrola wewnętrzna <i>sensu stricto</i> w samorządowych jednostkach organizacyjnych (sygnalizacja problemu)	206
2.6. Podsumowanie	209

Rozdział 3

Kontrola zarządcza	213
3.1. Ewolucja koncepcji kontroli zarządczej	215
3.2. Pojęcie kontroli zarządczej na gruncie regulacji prawnych	216
3.3. Pojęcie kontroli zarządczej w nauce prawa	219

3.4. Kontrola zarządcza jako kontrola wewnętrzna <i>sensu stricto</i>	222
3.5. Architektura kontroli zarządczej	224
3.6. Standardy kontroli zarządczej	225
3.7. Odpowiedzialność za prawidłowe funkcjonowanie kontroli zarządczej	235
3.8. Potrzeba wprowadzenia kontroli zarządczej w strukturach samorządu terytorialnego	240

Rozdział 4

Kierownictwo w samorządzie terytorialnym	243
4.1. Pojęcie i zakres kierownictwa	246
4.1.1. Definicja kierownictwa	246
4.1.2. Akty kierownictwa i środki kierownictwa	249
4.1.3. Odróżnienie kierownictwa od nadzoru, kontroli i koordynacji	251
4.1.4. Zjawiska pośrednie – pojedynczy środek kierownictwa	252
4.1.5. Skuteczność kierownictwa	252
4.1.6. Układy kierownictwa	253
4.2. Kierownictwo w układzie makroadministracyjnym	254
4.2.1. Uwagi wstępne	254
4.2.2. Zależności organizacyjne w samorządzie terytorialnym a decentralizacja i zasada samodzielności	255
4.2.3. Zależności organizacyjne w samorządzie terytorialnym a dekoncentracja	258
4.2.4. Formy działania administracji publicznej właściwe dla kierownictwa w sferze makroadministracyjnej i w układach pośrednich	261
4.2.4.1. Prawo wewnętrzne	261
4.2.4.2. Zarządzenia: regulamin organizacyjny	265
4.2.4.3. Zarządzenia: inne czynności	266
4.2.4.4. Uchwały jako akty kierownictwa	268
4.3. Układy pośrednie	270
4.3.1. Układ: jednostka samorządu terytorialnego a jednostka organizacyjna	270
4.3.2. Układ: jednostka samorządu terytorialnego a spółka	273
4.3.3. Układy pośrednie w funkcjonowaniu m.st. Warszawy	275
4.3.4. Inne zależności organizacyjne w układach pośrednich w samorządzie terytorialnym	277
4.4. Kierownictwo w ramach zespolenia oraz w sytuacjach nadzwyczajnych	277
4.4.1. Istota zespolenia w samorządzie terytorialnym	278
4.4.2. Kierownictwo w ramach zarządzania kryzysowego	279
4.4.3. Kierownictwo w stanie klęski żywiołowej	282
4.4.4. Kierownictwo w stanie wyjątkowym i w stanie wojennym	283
4.5. Kierownictwo w układzie mikroadministracyjnym	284
4.5.1. Podstawa i zakres	284
4.5.2. Akty kierownictwa i środki kierownictwa w układzie mikroadministracyjnym	287
4.5.2.1. Akty generalne	290
4.5.2.2. Akty indywidualne	295
4.5.2.3. Miękkie środki kierowania	307
4.5.2.4. Kultura stosowania środków kierownictwa	312

Rozdział 5

Odpowiedzialność polityczna, finansowa, odszkodowawcza, karna (organu, funkcjonariusza i osób piastujących funkcje)	313
5.1. Odpowiedzialność polityczna organów j.s.t.	320
5.1.1. Założenia ustrojowe odpowiedzialności politycznej organów j.s.t.	320
5.1.2. Odpowiedzialność polityczna	324
5.1.3. Instrumenty odpowiedzialności politycznej organów j.s.t.	330

5.1.4.	Wotum zaufania	332
5.1.5.	Absolutorium	338
5.1.6.	Referendum odwoławcze	342
5.1.7.	Odpowiedzialność wyborcza	348
5.2.	Odpowiedzialność administracyjnoprawna (organu, funkcjonariusza i osób piastujących funkcje)	350
5.2.1.	Uwagi wstępne	350
5.2.2.	Odpowiedzialność organu administracji samorządowej	357
5.2.3.	Odpowiedzialność administracyjnoprawna funkcjonariusza i osób piastujących funkcje	362
5.2.4.	Wnioski	379
5.3.	Odpowiedzialność cywilnoprawna (organu, funkcjonariusza i osób piastujących funkcje)	382
5.3.1.	Odpowiedzialność odszkodowawcza jako podstawowy typ odpowiedzialności cywilnej organu władzy publicznej	382
5.3.2.	Regulacja odpowiedzialności za szkody wyrządzone działaniem władzy publicznej	386
5.3.3.	Podstawy i przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej za niezgodne z prawem działania przy wykonywaniu władzy publicznej	389
5.3.3.1.	Powiązanie prawne regulacji konstytucyjnej z przepisami Kodeksu cywilnego	389
5.3.3.2.	Wyrządzenie szkody jako okoliczność warunkująca odpowiedzialność władzy publicznej	394
5.3.3.3.	Zdarzenie niezgodne z prawem i jego powiązanie ze szkodą	401
5.3.3.4.	Zakres podmiotowy	406
5.3.4.	Odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego określonego w art. 417 ¹ k.c.	408
5.3.4.1.	Wyrządzenie szkody przez wydanie aktu normatywnego, prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji	408
5.3.4.2.	Wyrządzenie szkody przez niewydanie orzeczenia lub decyzji albo aktu normatywnego	412
5.3.4.3.	Względy słuszności	415
5.3.5.	Odpowiedzialność majątkowa funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa	419
5.3.5.1.	Przesłanki regresowej odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych	419
5.3.5.2.	Procedura dochodzenia odpowiedzialności regresowej	425

Rozdział 6

Sądowa ochrona samodzielności samorządu terytorialnego	429
6.1. Istota samodzielności samorządu terytorialnego jako przedmiotu sądowej ochrony	432
6.1.1. Pojęcie samodzielności jednostek samorządu terytorialnego	432
6.1.2. Podmiotowość prawna samorządu terytorialnego	436
6.1.3. Osobowość prawna samorządu terytorialnego	442
6.1.4. Przestrzeń samodzielności samorządu terytorialnego	446
6.1.5. Złożoność samodzielności samorządu terytorialnego	447
6.2. Istota sądowej ochrony samodzielności samorządu terytorialnego	455
6.3. Sądowa ochrona samodzielności samorządu terytorialnego jako gwarancja realizacji jego praw podmiotowych	457
6.3.1. Ochrona samodzielności samorządu terytorialnego w postępowaniu przed sądem administracyjnym	460
6.3.1.1. Legitymacja do złożenia skargi do sądu administracyjnego na akty nadzoru	462

6.3.1.2. Legitymacja do występowania przed sądem administracyjnym w sporach kompetencyjnych i o właściwość	464
6.3.1.3. Problem legitymacji do złożenia skargi do sądu administracyjnego na akty lub czynności z zakresu administracji publicznej	466
6.3.1.4. Legitymacja w postępowaniu przed sądem administracyjnym „przeciwko” jednostce samorządu terytorialnego	473
6.3.2. Legitymacja w postępowaniu przed sądem powszechnym	474
6.3.3. Legitymacja w postępowaniu przed sądem karnym	476
6.3.4. Legitymacja do uruchomienia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym	476
6.4. Sądowa ochrona samodzielności samorządu terytorialnego jako zasada prawa	483

Rozdział 7

Kontrola instancyjna i samorządowe kolegia odwoławcze	487
7.1. Samorządowe kolegia odwoławcze: pojęcie, geneza i kształtowanie się w czasie ich samodzielności ustrojowej i proceduralnej	492
7.1.1. Przesłanki, ustrój i organizacja kolegium odwoławczego przy sejmiku samorządowym, a następnie samorządowego kolegium odwoławczego jako prawna konsekwencja samodzielności gminy	492
7.1.2. Wyjaśnienie metody prezentacji problemów badawczych	508
7.1.3. Pierwszy etap – byt prawny kolegium odwoławczego przy sejmiku samorządowym od wprowadzenia go do porządku prawnego i reaktywacji gminy z dniem 27.05.1990 r. po wejście w życie ustawy o samorządowych kolegiach odwoławczych, tj. do dnia 6.12.1994 r.	509
7.1.3.1. Podstawy konstytucyjne samorządu terytorialnego	509
7.1.3.2. Decentralizacja i samodzielność gminy	510
7.1.3.3. Decentralizacja wobec instytucji jurysdykcji administracyjnej	512
7.1.3.4. Samodzielność ustrojowa kolegium odwoławczego przy sejmiku samorządowym	514
7.1.4. Drugi etap – od wejścia w życie ustawy o samorządowych kolegiach odwoławczych z dniem 6.12.1994 r. do czasu reformy administracji publicznej 1998/1999 z dniem 1.01.1999 r.	523
7.1.4.1. Otoczenie konstytucyjne i ustawowe samorządowych kolegiów odwoławczych	523
7.1.4.2. Następstwo prawne. Poszerzenie zakresu orzekania samorządowych kolegiów odwoławczych o sprawy cywilne – wykorzystanie niezależności ustrojowej SKO w kierunku organu quasi-sądowego (trybunału administracyjnego)	524
7.1.4.3. Pozostałe regulacje ustrojowe i proceduralne: SKO jako państwowe jednostki budżetowe, organy kolegium, niezależność kolegium jako funkcja niezależności przewodniczącego i niezależności członków kolegium, analiza więzów organizacyjnych SKO z sejmikami i Prezesem Rady Ministrów, kolegium jako niezależny organ administracji państwowej (ale nie rządowej)	526
7.1.5. Trzeci etap – nowelizacja statusu SKO po wprowadzeniu trzystopniowego samorządu terytorialnego do dzisiaj z uwzględnieniem problematyki zmian Kodeksu postępowania administracyjnego w zakresie dwuinstancyjności postępowania administracyjnego i holistycznego miejsca SKO w systemie administracji publicznej i ewentualnie sądownictwa administracyjnego	532
7.1.5.1. Podstawy konstytucyjne, otoczenie prawne i aksjologiczne	532
7.1.5.2. Przyczyny i kierunek nowelizacji ustawy o samorządzie terytorialnym. Właściwość miejscowa, rzeczowa i instancyjna SKO. Specyfika samodzielności proceduralnej SKO	534

7.1.5.3.	Rozwiązania ustrojowo-organizacyjne dotyczące organów i członków SKO. Redefinicja statusu i charakteru prawnego kolegium jako organu administracyjnego	538
7.1.5.4.	Niezależność SKO wobec nadzoru Prezesa Rady Ministrów – ustawa z 25.11.2004 r. o zmianie ustawy o samorządowych kolegiach odwoławczych	542
7.1.6.	Podsumowanie	543
7.2.	Postępowanie przed kolegiami odwoławczymi przy sejmikach samorządowych	546
7.2.1.	Organizacja i właściwość kolegiów odwoławczych	546
7.2.2.	Postępowanie przed kolegiem odwoławczym	551
7.3.	Postępowanie przed samorządowymi kolegiami odwoławczymi	556
7.3.1.	Organizacja samorządowych kolegiów odwoławczych	556
7.3.2.	Właściwość samorządowych kolegiów odwoławczych	562
7.3.3.	Właściwość prezesa samorządowego kolegium odwoławczego	570
7.3.4.	Wyłączenie właściwości samorządowego kolegium odwoławczego i jego prezesa	574
7.3.5.	Zasady działania samorządowych kolegiów odwoławczych	577

Rozdział 8

Mediacje administracyjne	587
8.1. Istota mediacji administracyjnych w samorządzie terytorialnym	588
8.2. Aksjologiczne uwarunkowania mediacji w praktyce działania organów samorządu terytorialnego	590
8.3. Zakres mediacji administracyjnych	594
8.4. Organ administracji samorządowej jako uczestnik mediacji	599
8.5. Mediator w mediacjach administracyjnych	600
8.6. Procedura stosowania mediacji administracyjnych	603
8.7. Mediacje administracyjne – w kierunku egalitarnej komunikacji	606

Rozdział 9

Transformacja cyfrowa	609
9.1. Wprowadzenie	613
9.2. Pojęcie transformacji cyfrowej i jej uwarunkowania prawne	613
9.2.1. Pojęcie transformacji cyfrowej	613
9.2.2. Regulacja transformacji cyfrowej w Unii Europejskiej	616
9.3. Elektroniczne usługi administracji publicznej	624
9.3.1. Regulacje prawne usług	624
9.3.2. Pojęcie usług i ich rodzaje a zadania publiczne	627
9.3.3. Rozwój elektronicznych usług publicznych	631
9.3.4. Uwierzytelnienie (usługi zaufania, podpis osobisty, profil zaufany)	635
9.3.5. Platformy elektroniczne i portale dostępne	639
9.3.6. Elektroniczne zarządzanie dokumentacją	643
9.3.7. Doręczenia elektroniczne	650
9.3.8. Rejestry i systemy informacyjne a zadania samorządu terytorialnego (interoperacyjność)	656
9.3.9. Dostępność cyfrowa stron internetowych	659
9.4. Cyberbezpieczeństwo w jednostkach samorządu terytorialnego	661
9.4.1. Samorząd terytorialny wobec cyberzagrożeń	661
9.4.2. Cyberbezpieczeństwo i incydenty – uwagi terminologiczne	668
9.4.3. Regulacja cyberbezpieczeństwa jednostek samorządu terytorialnego	673
9.4.4. Perspektywy	677
9.5. Inteligentny rozwój samorządu terytorialnego	678
9.5.1. Nowe ujęcie innowacji w jednostkach samorządu terytorialnego	678

9.5.2. Strategie, plany i programy rozwoju inteligentnych miast i wsi	681
9.5.3. Korzyści i zagrożenia związane z inteligentnym rozwojem jednostek samorządu	686
Rozdział 10	
Kreatywne wykorzystywanie zasobów. Drony, elektromobilność	689
10.1. Kreatywność	691
10.2. Rozwój w warunkach ograniczonych zasobów	695
10.3. Prawna regulacja bezzałogowych statków powietrznych	699
10.4. Lotnictwo cywilne i lotnictwo państwowe	701
10.5. Drony – zagadnienia terminologiczne	702
10.6. Kategorie lotów i klasy bezzałogowych statków powietrznych	703
10.7. Loty w kategorii „otwartej”	706
10.8. Loty w kategorii „szczególnej”	707
10.9. Rejestracja operatorów, wymagane kompetencje pilotów	711
10.10. Strefy geograficzne i koncepcja U-space	713
10.11. Rozwój elektromobilności i infrastruktury paliw alternatywnych jako obszar kreatywnego zarządzania zasobami w samorządzie	717
10.12. Kontekst polityki rozwoju i postulat spójności działań	720
10.13. Rola samorządów w realizacji strategicznych celów w obszarze elektromobilności	724
10.14. Rozwój infrastruktury ładowania pojazdów niskoemisyjnych	725
10.15. Modernizacja floty użytkowanych pojazdów	728
10.16. Kompetencje samorządów w zakresie ustanawiania szczególnych zasad użytkowania pojazdów niskoemisyjnych w ruchu drogowym	736
10.17. Podsumowanie	740
Rozdział 11	
Wyzwania stojące przed samorządem terytorialnym	743
11.1. O potrzebie i przyczynach zmian w samorządzie terytorialnym	747
11.2. Wyzwania o charakterze wewnątrzpaństwowym	749
11.2.1. Wyzwania demograficzne	749
11.2.2. Wyzwania terytorialne	755
11.2.3. Wyzwania w zakresie władztwa ustrojowego	763
11.2.4. Wyzwania w zakresie władztwa zadaniowego	767
11.2.5. Wyzwania w zakresie władztwa finansowego	770
11.2.6. Wyzwania w zakresie władztwa personalnego. Profesjonalizacja kadr samorządowych	771
11.2.7. Polityzacja samorządu – wyzwanie do usamodzielnienia się samorządu terytorialnego od nadmiernego wpływu partii politycznych	775
Rozdział 12	
Zewnętrzne i wewnętrzne problemy samorządu terytorialnego w świetle aktualnych wyzwań oraz ich możliwe rozwiązania	783
12.1. Uwagi wstępne	786
12.2. Polityzacja samorządu terytorialnego	791
12.3. Kapitał ludzki i przywództwo	792
12.4. Funkcje i kompetencje kierownicze	795
12.5. Motywacja służby publicznej	797
12.6. Transformacja cyfrowa	799
12.7. Automatyzacja procesów decyzyjnych	802
12.8. Dodatkowe źródła dochodów	804
12.9. Zaangażowanie obywatelskie	805

12.10. Kultura administracyjna	810
12.11. Procesy i procedury administracyjne	812
12.12. Zdolność administracyjna	814
12.13. Reformy	816
12.14. Zmiana organizacyjna	819
12.15. Transfer obcych rozwiązań	822
Rozdział 13	
Doktrynalne podstawy samorządu terytorialnego w państwach UE	825
13.1. Wprowadzenie	829
13.2. Internacjonalizacja prawa	834
13.3. Kształtowanie się wspólnej aparatury pojęciowej	838
13.4. Modelowe rozwiązania	840
13.4.1. Samodzielność samorządu	841
13.4.2. Reformowanie samorządu	849
13.4.3. Legitymizacja samorządu	852
13.5. Podsumowanie	855
Podsumowanie	857
Informacja o Stowarzyszeniu KOPIPOL	903
Autorzy	907

ROZDZIAŁ 1

NADZÓR NAD DZIAŁALNOŚCIĄ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

1.1.	Istota nadzoru nad samorządem, uwarunkowania konstytucyjne oraz wynikające z EKSL	25
1.1.1.	Nadzór nad samorządem terytorialnym w świetle zasad ustrojowych	25
1.1.2.	Istota nadzoru w zdecentralizowanym państwie prawa	26
1.1.3.	Kontrola a nadzór	28
1.1.4.	Nadzór w świetle postanowień EKSL	32
1.2.	System środków nadzoru przyjęty przez polskiego prawodawcę	36
1.2.1.	Przedmiot nadzoru	36
1.2.2.	Kryteria nadzoru	38
1.2.3.	Organy nadzoru	39
1.2.3.1.	Kompetencje nadzorcze Prezesa Rady Ministrów jako organu nadzoru	41
1.2.3.2.	Kompetencje kontrolne oraz nadzorcze wojewody	42
1.2.3.2.1.	Środki kontrolne stosowane przez wojewodę	43
1.2.3.2.2.	Środki nadzoru stosowane przez wojewodę	44
1.2.3.3.	Kompetencje kontrolne oraz nadzorcze r.i.o. – uwagi ogólne	46
1.2.3.3.1.	Środki kontrolne stosowane przez r.i.o.	46
1.2.3.3.2.	Środki nadzoru stosowane przez r.i.o.	47
1.2.4.	Tryb podejmowania działań nadzorczych	48
1.3.	Charakterystyka środków nadzoru	50
1.3.1.	Szczególne środki nadzoru zapewniające jednolitość administracji samorządowej na poszczególnych poziomach administracji samorządowej oraz rządowej – zarówno centralnej, jak i terenowej	50
1.3.1.1.	Uwagi wstępne	50
1.3.1.1.1.	Charakter prawny aktów zajęcia stanowiska	50
1.3.1.1.2.	Akty zajęcia stanowiska w przepisach szczególnych	53
1.3.1.2.	Przesłanki współdziałania	59
1.3.1.2.1.	Podstawy prawne obowiązku współdziałania	59
1.3.1.2.2.	Przedmiot współdziałania	61
1.3.1.2.3.	Forma zajęcia stanowiska	62
1.3.1.2.4.	Uzależnienie „ważności” rozstrzygnięcia organu j.s.t. od zajęcia stanowiska przez inny organ	75
1.3.1.2.5.	Organy współdziałające (biernie i czynnie)	77
1.3.1.2.5.1.	Organ rozstrzygający (współdziałający biernie)	77
1.3.1.2.5.2.	Organy współdziałające	78
1.3.1.3.	Tryb współdziałania	79
1.3.1.3.1.	Termin na zajęcie stanowiska	80
1.3.1.3.2.	Domniemanie przyjęcia rozstrzygnięcia w przedstawionym brzmieniu	81
1.3.1.3.3.	Problem wypełniania luk w procedurze współdziałania	82
1.3.1.4.	Sądowa kontrola aktów zajęcia stanowiska	82
1.3.2.	Środki nadzoru dotyczące wadliwych rozstrzygnięć organów jednostek samorządu terytorialnego	85
1.3.2.1.	Stwierdzenie nieważności	86

Rozdział 1. Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego

1.3.2.2.	Stwierdzenie nieważności aktu organu j.s.t. w części	89
1.3.2.3.	Wskazanie na nieistotne naruszenie prawa	89
1.3.2.4.	Wstrzymanie wykonania aktu	90
1.3.2.4.1.	Cel i konsekwencje wstrzymania wykonalności	90
1.3.2.4.2.	Dopuszczalność wstrzymania wykonania aktu w czasie	91
1.3.2.4.3.	Przesłanki wstrzymania wykonania	93
1.3.2.4.4.	Dopuszczalność częściowego wstrzymania aktu j.s.t.	93
1.3.2.4.5.	Skuteczność nadzorczego wstrzymania wykonania aktu w czasie	94
1.3.2.4.6.	Forma wstrzymania wykonania	95
1.3.3.	Środki stosowane na wypadek zaniechania wykonywania obowiązków przez samorząd	96
1.3.3.1.	Charakterystyka ogólna środków nadzoru stosowanych w przypadku zaniechania wykonania obowiązków przez organy j.s.t.	96
1.3.3.1.1.	Wezwanie do wykonania obowiązku – istota	96
1.3.3.1.2.	Przesłanki materialne podejmowania działań nadzorczych na wypadek zaniechań organów j.s.t.	98
1.3.3.1.3.	Termin wkraczania nadzorczego na wypadek zaniechań wykonania obowiązków przez organy j.s.t.	100
1.3.3.1.4.	Określenie terminu wykonania zaniechanych działań	102
1.3.3.1.5.	Zarządzenie zastępcze – istota i konsekwencje	103
1.3.4.	Środki <i>ad personam</i> – personalne dotyczące nadzoru nad organami	104
1.3.4.1.	Uwagi wstępne	104
1.3.4.2.	Zawieszenie organów gminy oraz ustanowienie zarządu komisarycznego	106
1.3.4.2.1.	Podstawy prawne	106
1.3.4.2.2.	Przesłanki zawieszenia organów j.s.t. i ustanowienia zarządu komisarycznego	106
1.3.4.2.3.	Postępowanie nadzorcze	109
1.3.4.2.4.	Zawieszenie organów i ustanowienie zarządu komisarycznego	112
1.3.4.2.5.	Powołanie komisarza rządowego	113
1.3.4.2.6.	Prawomocność i wykonalność rozstrzygnięcia nadzorczego	115
1.3.4.2.7.	Zawieszenie organów j.s.t. i ustanowienie zarządu komisarycznego, powołanie komisarza rządowego na podstawie przepisów szczególnych	115
1.3.4.3.	Rozwiązanie organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji	116
1.3.4.3.1.	Podstawy prawne	116
1.3.4.3.2.	Przesłanki zastosowania środka	117
1.3.4.3.3.	Rozwiązanie organu stanowiącego j.s.t.	119
1.3.4.3.4.	Wyznaczenie osoby pełniącej funkcję rozwiązanych organów	119
1.3.4.3.5.	Prawomocność i wykonalność środka nadzorczego	120
1.3.4.4.	Odwołanie wójta, zarządu powiatu, zarządu województwa. Wyznaczenie osoby pełniącej funkcję wójta, zarządu powiatu, zarządu województwa	121
1.3.4.4.1.	Podstawy prawne i przesłanki	121
1.3.4.4.2.	Postępowanie	122
1.3.4.4.3.	Wyznaczenie „osoby” do pełnienia funkcji organu wykonawczego	123
1.3.4.4.4.	Prawomocność i wykonalność	124
1.4.	Kontrola sądowa działań nadzorczych jako wyraz sądowej ochrony samodzielności samorządu terytorialnego	125
1.4.1.	Uwagi wstępne	125
1.4.2.	Prawo dostępu do sądu w sprawach dotyczących aktów nadzoru nad samorządem terytorialnym	127
1.4.2.1.	Zakres działań nadzorczych podlegających kontroli sądu administracyjnego (przedmiot kontroli sądowej)	127
1.4.2.1.1.	Akty nadzoru podlegające zaskarżeniu na podstawie ustaw samorządowych	129
1.4.2.1.2.	Akty nadzoru podlegające zaskarżeniu na podstawie art. 3 § 2 pkt 7 p.p.s.a.	131
1.4.2.2.	Zdolność sądowa, zdolność procesowa	135
1.4.2.3.	Legitymacja skargowa jednostki samorządu terytorialnego	142
1.4.2.4.	Uchwała (zarządzenie) o wniesieniu skargi	146

1.4.3.	Prawo do właściwej procedury sądowej (wybrane zagadnienia)	148
1.4.3.1.	Wstrzymanie <i>ex lege</i> wykonalności nieprawomocnego aktu nadzoru	148
1.4.3.2.	Wstrzymanie wykonania aktu nadzoru	149
1.4.3.3.	Kontrola rozstrzygnięcia organu nadzoru wydanego w wyniku autokontroli	150
1.4.3.4.	Termin na wyznaczenie rozprawy, termin do rozpatrzenia sprawy	151
1.4.4.	Prawo do wyroku	153
1.4.4.1.	Podstawy uchylenia aktu nadzoru przez sąd administracyjny	153
1.4.4.2.	Rekonstrukcja wzorca legalnego (zgodnego z prawem) samorządowego aktu prawa miejscowego	155
1.4.4.3.	Prawo do wykonania wyroku sądowego	159

Literatura: B. Adamiak, *Konstrukcja sankcji nieważności uchwały jako gwarancja samodzielności wspólnoty* [w:] *Granice samodzielności wspólnot samorządowych*, red. E. Ura, Rzeszów 2005; B. Adamiak, *Nieważność aktu prawa miejscowego a wadliwość decyzji administracyjnej*, PiP 2002/9; B. Adamiak, *Rozstrzygnięcia nadzorcze a środki nadzoru w postępowaniu administracyjnym* [w:] *Administracja publiczna u progu XXI wieku. Prace dedykowane prof. zw. dr. hab. Janowi Szreniawskiemu z okazji Jubileuszu 45-lecia pracy naukowej*, red. Z. Niewiadomski, J. Buczkowski, J. Łukasiewicz, J. Posłuszny, J. Stelmasiak, Przemysł 2000; B. Adamiak, *Wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawach z zakresu samorządu terytorialnego*, ST 1997/4; B. Adamiak, J. Borkowski, *Instytucje prawne sądowej ochrony samodzielności gminy*, ST 1991/1–2; B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne*, Warszawa 2021; A. Agopszowicz, Z. Gilowska, *Ustawa o samorządzie terytorialnym. Komentarz*, Warszawa 1997; M. Augustyniak, *Organizacja i funkcjonowanie rady gminy*, Warszawa 2012; K. Bandarzewski, P. Chmielnicki, W. Kisiel, *Prawo samorządu terytorialnego w Polsce*, Warszawa 2005; S. Biernat, *Działania wspólne w administracji państwowej*, Wrocław 1979; M. Bogusz, *Wadliwość aktu prawa miejscowego. Studium z zakresu nauki prawa administracyjnego*, Gdańsk 2008; M. Bogusz, *Zaskarżenie decyzji administracyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego*, Warszawa 1997; J. Borkowski, *Współdziałanie organów administracji państwowej przy wydawaniu indywidualnych decyzji administracyjnych*, ZNUŁ 1963/31; P. Chmielnicki, *Akty nadzoru nad działalnością samorządu terytorialnego w Polsce*, Warszawa 2006; P. Chmielnicki, *Przepisy o nadzorze nad działalnością gminną po nowelizacji*, ST 2003/5; P. Chmielnicki, *Wszczęcie i umorzenie postępowania w sprawie wydania rozstrzygnięcia nadzorczego*, FK 2004/3; P. Czechowski, A. Jaroszyński, S. Piątek, *Prawo samorządu terytorialnego. Przepisy z komentarzem*, Warszawa 1997; B. Dauter, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, LEX 2021; D. Dąbek, *Prawo miejscowe samorządu terytorialnego*, Bydgoszcz–Kraków 2003; D. Dąbek, *Uprawnienia prawotwórcze podmiotów zastępujących organy jednostek samorządu terytorialnego (komisarz rządowy lub osoba wyznaczona przez Prezesa Rady Ministrów)* [w:] *Prawo miejscowe*, Warszawa 2007; J. Dobkowski, *Zróżnicowanie charakteru prawnego uchwał rady gminy (uwagi de lege lata)*, „Administracja Publiczna. Studia Krajowe i Międzynarodowe” 2010/2(16); B. Dolnicki, *Ewolucja nadzoru nad samorządem terytorialnym*, ST 2015/3; B. Dolnicki, *Klasyfikacja środków nadzorczych nad samorządem terytorialnym w ustawodawstwie polskim*, ST 1997/6; B. Dolnicki, *Nadzór nad samorządem terytorialnym*, Katowice 1993; B. Dolnicki, *Nadzór nad samorządem terytorialnym* [w:] *Organizacja i funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Polsce i w Niemczech. Analiza prawnoporównawcza. Organisation und Funktionsweise der Selbstverwaltung in Polen und in Deutschland. Rechtsvergleichende Analyse*, red. J. Jagoda, Warszawa 2018; B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny*, Warszawa 2021; B. Dolnicki, *Wykonalność a prawomocność rozstrzygnięć nadzorczych organów nadzoru nad samorządem terytorialnym* [w:] *Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia. Materiały konferencji naukowej katedr prawa i postępowania administracyjnego*,

Łódź, wrzesień 2000, Łódź 2000; **J. Dytko**, *Odesłania w tekstach prawnych na przykładzie odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu nadzorczym nad samorządem terytorialnym*, „Nowe Zeszyty Samorządowe” 2008/2; J. Dytko, *Zasady ogólne postępowania administracyjnego w postępowaniu nadzorczym nad działaniami samorządu terytorialnego*, „Nowe Zeszyty Samorządowe” 2006/3; *Encyklopedia samorządu terytorialnego*, cz. 1, *Ustrój*, red. **M. Stahl, B. Jaworska-Dębska**, Warszawa 2010; **A. Filipowicz**, *Pojęcie i funkcje nadzoru w administracji*, Ossolineum 1984; **A. Fogel**, *Możliwość kwestionowania studium uwarunkowań i planu miejscowego z uwagi na ochronę środowiska* [w:] *Prawo ochrony środowiska w procesie inwestycyjno-budowlanym*, red. W. Federczyk, A. Fogel, A. Kosieradzka-Federczyk, Warszawa 2015; **J. Jagoda**, *Sądowa kontrola samodzielności jednostek samorządu terytorialnego* [w:] *Nadzór nad samorządem a granice jego samodzielności*, red. M. Stec, M. Mączyński, Warszawa 2011; J. Jagoda, *Sądowa ochrona samodzielności jednostki samorządu terytorialnego*, Warszawa 2011; **S. Gajewski, A. Jakubowski**, *Odpowiednie stosowanie Kodeksu postępowania administracyjnego do postępowania nadzorczego prowadzonego przez wojewodę (art. 91 ust. 5 u.s.g., art. 79 ust. 5 u.s.p., art. 82 ust. 6 u.s.w.)*, PPP 2012/6; **H. Izdebski**, *Samorząd terytorialny. Pionowy podział władzy*, Warszawa 2020; **A. Jamróz**, *Kilka uwag o wartości normatywnej preambuł konstytucyjnych* [w:] *Prawo, administracja, obywatele: Profesorowi Eugeniuszowi Smoktunowiczowi*, Białystok 1997; **B. Jaworska-Dębska**, *Glosa do wyroku NSA z 24.11.2009 r., II OSK 1786/09, ZNSA 2011/2*; **M. Kamiński**, *Mechanizm i granice weryfikacji sądowoadministracyjnej a normy prawa administracyjnego i ich konkretyzacja*, Warszawa 2016; **W. Kisiel**, *Ustrój samorządu terytorialnego w Polsce*, Warszawa 2003; **A. Kisielewicz**, *Samodzielność gminy w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego*, Warszawa 2002; **Z. Kmiecik**, *Akty kolegium regionalnej izby obrachunkowej w świetle wymagań prawa procesowego*, ST 2001/6; **Z. Kmiecik**, *Podstawa prawna i formy ingerencji nadzorczej regionalnej izby obrachunkowej*, ST 1995/9; **Z. Kmiecik**, *Rozstrzygnięcie nadzorcze regionalnej izby obrachunkowej*, PiP 1995/2; **Z. Kmiecik, M. Stahl**, *Akty nadzoru nad działalnością samorządu terytorialnego*, ST 2001/1–2; *Komentarz do ustawy o samorządzie gminnym*, red. **P. Chmielnicki**, Warszawa 2007; **E. Koniuszewska**, *Środki prawne ograniczające nadużycia władzy w jednostkach samorządu terytorialnego w ustrojowym prawie administracyjnym*, Warszawa 2009; *Konstytucja RP. Komentarz*, t. 1 i 2, red. **M. Safjan, L. Bosek**, Warszawa 2016; *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. **M. Haczkowska**, Warszawa 2014; *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. **W. Skrzydło**, Warszawa 2013; *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. **P. Tuleja**, Warszawa 2019, LEX 2021; *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 5, red. **L. Garlicki**, Warszawa 2007; **J. Korczak**, *Prawa podmiotowe członków wspólnot samorządowych wobec środków nadzoru ad personam* [w:] *Jednostka wobec działań administracji publicznej*, red. E. Ura, Rzeszów 2001; J. Korczak, *Samorząd terytorialny jako przedmiot regulacji konstytucyjnych* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 2, S. Biernat i in., *Konstytucyjne podstawy funkcjonowania administracji publicznej*, Warszawa 2012; J. Korczak, *Samorząd terytorialny w Konstytucji RP* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 2, S. Biernat i in., *Konstytucyjne podstawy funkcjonowania administracji publicznej*, Warszawa 2012; **R. Kostecki**, *Wybrane zagadnienia odpowiedniego stosowania przepisów K.p.a. w postępowaniu przed regionalną izbą obrachunkową*, FK 1994/3; **K. Lange**, *Kommunalrecht*, Tübingen 2013; **Z. Leoński**, *Nadzór nad działalnością gminy*, Warszawa 1992; Z. Leoński, *Nadzór nad samorządem terytorialnym w świetle ustawy z 8.03.1990 r.*, PiP 1990/12; Z. Leoński, *Samorząd terytorialny RP*, Warszawa 1999; **G. Łaszczycza, A. Matan**, *Kryterium sądowej kontroli samorządowych aktów prawa miejscowego* [w:] *Sądownictwo administracyjne w umacnianiu państwa prawa. Księga z okazji 100-lecia sądownictwa administracyjnego w województwie śląskim*, red. A. Matan, A. Nita, Warszawa 2022; **J. Łętowski**, *Prawo administracyjne*, Warszawa 1990; **P. Majczak, K. Sobieralski**, *Granice ochrony*

zobowiązaniego w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym [w:] *Pogranicze prawa administracyjnego*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2019; *Mały słownik języka polskiego*, red. **E. Sobol**, Warszawa 1995; **K. Małysa-Sulińska**, *Kontrola działalności administracji publicznej sprawowana przez sądy powszechne*, Warszawa 2019; **K. Marszał**, *Wpływ czynników zewnętrznych na samorząd terytorialny – analiza instrumentów ograniczających samodzielność jednostek samorządowych* [w:] *Samorząd terytorialny w Polsce a sądowa kontrola administracji*, red. B. Dolnicki, J.P. Tarno, Warszawa 2012; **M. Masternak-Kubiak**, *Przesłanki zawieszania organów gminy i ustanawiania zarządu komisarycznego* [w:] *Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, red. R. Balicki, J. Jabłoński, Wrocław 2018; **A. Matan, P. Palutek**, *Charakter prawny uzgodnienia planistycznego podejmowanego w trybie art. 24 ust. 1 w zw. z art. 17 pkt 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, „Causus” 2009/2; **W. Matczak**, *Kompetencja organu administracji publicznej*, Kraków 2004; **W. Miemieć**, *Wybrane zagadnienia z problemów kompetencji nadzorczych regionalnych izb obrachunkowych nad działalnością komunalną w zakresie spraw budżetowych*, FK 1994/3; **A. Misiejko**, *Zakres zadań własnych gminy a prawne formy ich realizacji. Analiza administracyjnoprawna*, Poznań 2020; **Z. Niewiadomski**, *Obrona przed nadmierną ingerencją nadzorcą* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 6, M. Cherka i in., *Podmioty administrujące*, Warszawa 2011; Z. Niewiadomski, *Pojęcie samorządu terytorialnego* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 6, M. Cherka i in., *Podmioty administrujące*, Warszawa 2011; **E. Ochendowski**, *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Toruń 2013; *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, t. 2, red. **L. Etel**, LEX 2022; **A. Ostapksi**, *Wstrzymanie wykonania uchwały lub zarządzenia organu jednostki samorządu terytorialnego jako akt nadzoru nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego*, „Przeгляд Prawa i Administracji” 2021/125; **A. Ostrowska**, *Niepewność sytuacji prawnej jednostki w sferze stanowienia i obowiązywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*, Lublin 2020; **M. Pacura**, *Postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały organu gminy*, LEX 2015; **W. Piątek**, *Podstawy skargi kasacyjnej w postępowaniu sądownoadministracyjnym*, Warszawa 2021; **A. Piekara**, *Samorząd terytorialny i inne formy aktywności społecznej dawniej i dzisiaj*, Warszawa 2005; **K. Podgórski**, *Nadzór nad samorządem gminnym*, ST 1991/1–2; K. Podgórski, *Zagadnienia nadzoru*, ST 1995/6; *Polskie sądownictwo administracyjne*, red. **Z. Kmiecik**, Warszawa 2006; *Postępowanie sądownoadministracyjne*, red. **T. Woś**, Warszawa 2017; *Prawo farmaceutyczne. Komentarz*, red. **W. Olszewski**, Warszawa 2016; **A. Pułło**, *Państwo prawne (uwagi w związku z art. 1 Konstytucji RP)*, „Studium Iuridicum” 1995/28; **R. Sawuła**, *Glosa do wyroku NSA z 2.07.1993 r.*, SA/Lu 598/93, ST 1994/10; R. Sawuła, *Glosa do wyroku NSA z 14.05.2009 r.*, II GSK 929/08, OSP 2010/7–8; **I. Skrzydło-Niznik**, *Model ustroju samorządu terytorialnego w Polsce na tle zagadnień ustrojowego prawa administracyjnego*, Kraków 2007; **M. Stahl**, *Akty nadzoru jako prawna forma działania administracji* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 5, A. Błaś, J. Boć, M. Stahl, K.M. Ziemiński, *Prawne formy działania administracji*, Warszawa 2013; M. Stahl, *Szczególne prawne formy działania administracji* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 5, A. Błaś, J. Boć, M. Stahl, K.M. Ziemiński, *Prawne formy działania administracji*, Warszawa 2013; **J. Starościak**, *Prawo administracyjne*, Warszawa 1975; **J. Strzelecki**, *Nadzór Prezesa Rady Ministrów nad działalnością wójta*, „Studia Prawnoustrojowe” 2009/9; **K. Strzpek**, *Stosowanie Konstytucji RP w orzecznictwie sądów administracyjnych*, PPP 2011/2; **J. Sulimierski**, *Nadzór administracyjny nad samorządem terytorialnym* [w:] *Samorząd terytorialny w Polsce*, red. J.P. Tarno, M. Sieniuc, J. Sulimierski, J. Wyporska, Warszawa 2004; **R. Suwaj**, *Sądowa ochrona przed bezczynnością administracji publicznej*, Warszawa 2014; *System Prawa Administracyjnego*, red. **R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel**, t. 1, Z. Duniewska i in., *Instytucje prawa administracyjnego*, Warszawa 2015; **A. Szewc**,

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 249 ZŁ (W TYM 5% VAT)